

الحمد لله وكفى والصلوة والسلام على رسوله المصطفى وآله المجتبی و
اصحابہ المہتدی اما بعد اس نصاب کی تالیف سے پہلے جسکایہ ویساچہ
ہے فیض شاہجہانی نصاب بے نظیر حیات غزیری قادر نامہ میری چند نصایب طبع
ہو کر شایع ہو چکی ہیں ان دنوں چونکہ آقائے نامدار شہر یار کامگار علیا حضرت جناب نواب
سلطان جہان بیگ صاحبہ رئیس دلاور اعظم طبقہ اعلیٰ سلطنت ہند
دریسیہ بہوپال دام اقبالہ کی قدر دانی علم و ہنر کا آوازہ عام طور پر آؤ تیرہ گوش
جہان ہو رہا ہے اس نظر سے میں نے چاہا کہ ایک اور نصاب بطرز جدید و
روش تازہ لکھ کر صاحبزادہ عالیشان سموال مکان حاجی محمد حمید اللہ خان صاحب
ہما در زریں اقبالہ کے لئے بحضور جناب ممدوحہ پیش کروں چنانچہ یہ نصاب

چار سو دس شعر کی مختلف تجانیس و متعدد بکورین تالیف کی اور حضور سرکار علیہ
 کے نام نامی سے معنون کر کے نذر سلطانی سے موسوم کیا جناب باری
 سے دعا ہے کہ یہ نذر سلطانی فیض نظر خاقانی سے بہرہ یاب ہو کر فائدہ بخش
 خاص و عام ہو ورنہ ناکام اپنی محنت کے صلہ سے شاد کام ہو

اگلی تازمین و آسمان ہے	اگلی تا وجود انس و جان ہے
جہان میں تا نظام سلطنت ہے	زمانہ میں قیام معدلت ہے
روح علم و فن جتیک ہر باقی	زبانوں پر سخن جتیک ہر باقی
جہان ہو اور سلطان جہان ہو	معین اقبال طالع کام ان ہو

رہے سایہ میں اُسکے ساری اولاد

ہمیشہ کامگار و شاد و آباد

شوی در حجر بل متضمن تحنّیس ناقص و تحنّیس تام و تحنّیس
خطی و تحنّیس مقلوب و محتوی صنعت توشیح یعنی اگر چه تحنّیس جمع
نماید در ردیف فیض رسان سکنه شوکت دار انسان کسری عهد حاتم
زبان علیا حضرت نواب سلطان جهان بیگم صاحب پرین دار اعظم طبقه
اعلا سلطنت هند و الیه ریاست بهوپال دارم قیالما ابرمی آید

زوف القلاب	تجنیس ناقص	زوف القلاب	تجنیس تام	زوف القلاب	تجنیس خطی	زوف القلاب	تجنیس مقلوب
ق	قدر و یک و قدر و زت	د	دا و شش و عدل داو	ر	رخت جامه و سب و سعت	و	داب خصلت و باد
ا	اینی بی اینی کینه	ن	نامی فی خلق و نامی	ف	فص گینه قص سینه	ی	یایل عرف و دور و لاکو
عس	صیف بهار و صیف بهار	ر	روح رحمت روح جان	س	سست شش و شست نشا	ا	اچ کدو و جامه کان
ن	نیل پانل و سمه	س	سنگ پهر و زن سنگ	ک	کیف کین و کف شام	ن	نول شش و لون رنگ
و	دیر و امرو و دین ملت	ر	رجل عهد و رجل پای	ش	شبنه والی و سجنه نعمت	و	واو بیوا و او دای
ک	کحل قی و کحل سرمه	ت	تان دها و تان شما	د	دیره کور و جوار ذره	ا	ارن آس و گرسرا

تجنیس ناقص	تجنیس تام	تجنیس خطی	تجنیس مقلوب
ر	ا	ن	ش
ر	ا	ن	ش
ر	ا	ن	ش
و	د	ا	ت
م	ز	م	ا
ن	ع	ل	ن
ا	ح	ض	ر
ت	ن	و	ا
ب	س	ل	ط
ا	ن	ج	ه
ا	ن	ب	سی
گ	م	ص	ا

از صدی که در میان مسلمانان است

لکهنویس
موصوفه
موصوفه
موصوفه

تجنیس ناقص	تجنیس تام	تجنیس خطی	تجنیس مقلوب
ح حب گوی حب محبت	ب بر طوفان چاه سیر	ه هور سوج بهر خلقت	ر ر یو مکر و هوش ویر
سی سیل طریق ویل بهادری	سی یاد خاطر حفظ یادی	د ساز سامان بسیار شتر	د دار سولی زیم راد
ل لب کناره لب خلاص	ا هم مادر ام گروه	و وانی کامل وانی کز	ر رنگونی فرشتکوه
ا الیه جانب الیه و تنبیه	ع عار عیب و عار شرم	ظ ظل سناطل رشاشه	م میخ قفل جرم صرم
ط طعم لذت طعم کمانا	ب بر بزم اغوش بر	ق قد بالاف زنتها	ه هشتکستن ده عشر
ا اکله خارش اکله لقمه	ع عم گروه دم چپ	ل لوت قوت لوت ننگا	ا این شتر نو نیا
سی سینه یلیق یلیقه چایا	س سپرد اسب بر میان	ل لیک لیکن ننگ لنگا	ط طرف چشم و فوط آن
ن نصب فتوحه نصب حصه	ت تار تار ننگ تار	ه هله صلح و هله تحفه	ن ندمتا دن نهار
و ویر گنبد ویر وقفه	و ویل سختی ویل باس	و ویره خالصن ویل ویره	ا اره آرا سیر باس
ل لجه بانگ و لجه چای	ی یال گردن روی یال	ه هر پله پله سیر یال	ر رس عصاره سیر چال
ی یسر زنی یسر موت	ا اصبر بمان اصبر بار	س سده چو کشت شده رشت	ت تام پورا مات بار
ب بچکل ریسکی	و هنگ شکر ننگ نما	و دسنی عله شرح و سنی	پ پج حمایت چپ لیسار

له وانی بزنت
بانی و کز تر دفع
کات تازی و
سکون از لجه
لج تون پر غده
البت کاندی
آزما و را گویند
علا بط صغیر
عشای از لجه و لغز
سکون از لجه
سه قطره
قوت و شکر
سه هر خیمه
بازت سیر
مسلک و
بیمه

نہ چھو سیکے اگر دن گناؤ خندہ ۱۳۱۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شعری در بحر زمل متضمن تین نام و شان صد و سبت و پنج بیت نسخه

نذر سلطانی

حق خداوند را در هر چه
چند و آنشمنده و دهقان مریبان
سلطنت غلبه خصومت و اور
عبد پیمان این وقت و آن زبان
قلب و ازون او ندما اندیشه ضمیر
قل گوی طفل صبی لڑکا غلام
ریش گمان زخمی و خسته و گار
پانگه اصطلح سکر مرتب
عین زانو رکبه در جوهر گری
نحت تمور الیس کپڑا پارچه
زین صلب و سخت یغل استر ستر

حق خداوند را در هر چه
چند و آنشمنده و دهقان مریبان
سلطنت شاهی حکومت و اور
عبد عسور و هر جگ دولت زبان
قلب دل بال و جهان پرده ضمیر
قل سبی ملک رقی مولا غلام
ریش گمان و خستگی قرص و گار
پانگه چاه و مکات مرتب
عین ذات و طینت و گوهر گری
نحت قطعه پاش طکر پارچه
ترس مجول و مال جن اسپر ستر

له جود سبب
عقود فاعلان فاعلان
عنه فاعلان فاعلان
دو کلمه شمس و قمر و یاد شمس
آورد و شود و در وقت
سبب و فاعلان فاعلان
در معنی شمس و قمر و یاد شمس
و سبب و فاعلان فاعلان
فعلات و فاعلان فاعلان
بنامه چون
دولت و فاعلان فاعلان
خاتمه شعر
شعری
متن شعر
نوعانی و سکون را
مجموعه در هر چه
مجموعه و فاعلان فاعلان
سکون و فاعلان فاعلان
فان و فاعلان فاعلان
نار و فاعلان فاعلان

گمانا کول و خورش غنیمت نسیب	گمانا خوردن اکل طمعی نسیب
چیتا سرخینوس گورا وره سوط	چیتا مهر و لوز بخش و بهره سوط
بهرنا آغوشتن گزیدن کاٹنا	بهرنا آمودن - بیدیدن کاٹنا
توڑا قلت - فرو و اجرت و تریخ	توڑا بدیده پیشه صنعت و شتر بخ
چوٹی سوس بافتی جاری روان	چوٹی قله - روح مجبه جی روان
بلی در بند و غلق - زنجیر بند	بلی سنور و پر - تدبیر بند
گمانا کشکاب آتش جو - روزی نوا	گمانا نقصان قیدی و بندگی نوا
بارہ حدود - پونجی مہربانہ نصاب	بارہ پرچن مقبض و دستہ نصاب
جھوٹا کاغذ بیج جھوٹا اغراب	جھوٹا پسخورده و آتش کو اغراب
گہاٹ معبر قیمتی غالی گران	گہاٹ مشرب آنجور بہاری گران
کاٹنا عودق چاہ جو - بسیار تنگ	کاٹنا شوکت خار کف و غار تنگ
تالی مقلد بخش و زنجیر خنیر	تالی دستک - ناخوش آزرده زحیر
پالنا مہر دگوارہ - وقفہ بار	پالنا پروردن و رب میوہ بار

عہ پیمان نام
دوانی گور و فانی
شیر و در و سوری
در و لونی و فانی
گویت نام
لے و فانی
عین و سالی و فانی
وقفہ و فانی
مہربانی است
غافل و فانی
کریان و فانی
جوان و فانی
آورد و فانی
سنی و فانی
جہ و فانی
دور و فانی
گفت و فانی
نیز و فانی
اسد و فانی

۱۵ غم و غم و غم
 ۱۶ غم و غم و غم
 ۱۷ غم و غم و غم
 ۱۸ غم و غم و غم
 ۱۹ غم و غم و غم
 ۲۰ غم و غم و غم
 ۲۱ غم و غم و غم
 ۲۲ غم و غم و غم
 ۲۳ غم و غم و غم
 ۲۴ غم و غم و غم
 ۲۵ غم و غم و غم
 ۲۶ غم و غم و غم
 ۲۷ غم و غم و غم
 ۲۸ غم و غم و غم
 ۲۹ غم و غم و غم
 ۳۰ غم و غم و غم

حقه دبا ورج - سرگشته عرس	حقه قلیان پوری - ترسده عرس
مشتی بر جیس و سر پهل حل	مشتی گاک پاک خرنده - چول حل
ظرف دانائی - گزیر و چاره پدر	ظرف آوند و وعا - بست خانه پدر
عزم کوپی میش - نانا جد نیا	عزم تاوان و وند - دادا جد نیا
طره باران گیر - بد فانی دیاب	طره معجزه مقنعه کپی - دیاب
طوق گردن بند غل منخوس شوم	طوق جنبه حلقه - خنک منخوس شوم
قوم لیس سیر صفت رسته ساط	قوم گندم حنطه - بر سفره ساط
زیر چرخ کسره - شکایت ز نهار	زیر تخت و سبک - همدت ز نهار
خله حبت خندان - رسا را جمل پاک	خله خوش گوز صاف و و شیر پاک
سی تلان تپس - همسایه شیر	سی حجر تپس - دهم حصه شیر

۱۳ غم و غم و غم
 ۱۴ غم و غم و غم
 ۱۵ غم و غم و غم
 ۱۶ غم و غم و غم
 ۱۷ غم و غم و غم
 ۱۸ غم و غم و غم
 ۱۹ غم و غم و غم
 ۲۰ غم و غم و غم
 ۲۱ غم و غم و غم
 ۲۲ غم و غم و غم
 ۲۳ غم و غم و غم
 ۲۴ غم و غم و غم
 ۲۵ غم و غم و غم
 ۲۶ غم و غم و غم
 ۲۷ غم و غم و غم
 ۲۸ غم و غم و غم
 ۲۹ غم و غم و غم
 ۳۰ غم و غم و غم

فتا باذل - جانم و سخی راد	فتا برنا جوان باسل جری راد
صله پیوند خویشی - سهه رشته	صله حله و عطا - ماهچه رشته

گلا بوسیدہ۔ کو چیرا لعدنا ہے	گلا حلقوم حلق و خنجرہ نا ہے
مگر الا۔ نواسا سبط حافہ	مگر تباہ۔ پوتا سبط حافہ
تواغیرہ ہلا کی۔ فقہرہ مہرہ	توا طاجن۔ بچہ پیر کرہ مہرہ
بہشتی جنتی۔ بسیار سبلغ	بہشتی آکیش۔ مقدار سبلغ
شکوفہ قے مصاف و جنگ گیت	شکوفہ غنچہ۔ ضیعہ مزرعہ گیت
سیر آسان۔ رخام آجاک تربت	سیر اندک۔ زار و خاک تربت
پری پر سون پلہ پلہ مدینہ	پری جن۔ شرب و طیبہ مدینہ
قفا پیچہ عقب۔ تابندہ لا لا	قفا گدی پس۔ سر بندہ لا لا
نخ طعنہ گرفتہ۔ قطع پهل بر	نخ ٹھنڈی ذقن۔ حجر و بعل بر
جریدہ دفتر۔ امید و رہا آس	جریدہ منقرو۔ چکی رہا آس
زبان بولی لغت۔ بیداک شاطر	زبان مقول۔ لسان چالاک شاطر
سرہ بے عیب و مخفی تر کہ بیضہ	سرہ پاکوہ۔ خاک و خالیہ بیضہ
یقین مرگ و اجل۔ میخانہ بہٹی	یقین باور۔ پڑاؤہ کورہ بہٹی

زبان نقصان کمانی قصه دستان	زبان زینت سرود و نغمه دستان
برای طاهر متره خوشن خویش	برای بنیاد و داد و خشن خویش
سبک جلدی شتابی چون اگر گر	سبک با کجرب خارشست عرگر
لطف پدید سلاح و ساز بهتیار	لطف احسان ادا و آواز بهتیار
سیاهی چو نزدیک و لیدی دون	سیاهی حمزه کالک جز سوادون
تنک باریک اکنون حالیا اب	تنک نازک پدر و الدات اب
ظرافت زیرکی خیر گوش قفه	ظرافت لاغ طینت موش قفه
ستان چو کبک خود آری رعونت	ستان مستلقی چیت نرمی رعونت
سلف پیشین امانت دار امان	سلف سانی کسان اکار امان
غشا جلی سید و هر تی کت ابوم	غشا پوشش غلات ابو صد ابوم
عرض حاجت و طریقت نهایت	عرض ایج فصولت مها بیت
توان طاقت سکت تیر و خون دم	توان بدلی غمام افسون فسون دم
دمیدن او گنا گشته خیره	دمیدن پهنکار بهود و خیره

نذر سلطانی
بنام خداوند
دینی نامی
ایم خورشید
الرحمن و الرحیم
بگو و بگو
نذر سلطانی

شنیدن سبزه سچائی صداقت	شنیدن سبزه سچائی صداقت
وله گشتگی - لطفه سلامه	وله خشم و غضب - بچه سلامه
شنوی در بحر خفیف متضمن تخمین تمام دوران پانصد و نود و نسیتم	
رب شک و گمان و ریختن ظن	رب پنهان و انوک تهمت ظن
لب فرنگ عقل دانش روع	لب خاطر فواد دل گش روع
رفق شققت میا عنایت لطف	رفق نرمی و لین بلاست لطف
راف صبا شراب باده میدام	راف بپاشنه نبت چهاره میدام
غرفه پرواره بال خانه بام	غرفه چلو - صبا ح بکوه بام
چمن حمد و نه جز کبی شادی	چمن و نبل - فرخ خوشی شادی
وجه باعث میر سب علت	وجه چهره - مرض و صب علت
جال شبکه تله مصیده داس	جال پیلو ارال - دهر داس
یال جسد و عجان گردن تار	یال فش عجب امرت زین تار
کوس نقاره و دمامه کاس	کوس صدمه - پیاله کاس کاس

تغر دندان و تیش ^{۱۸} - چو هامر	تغر سجد تخوم طاندا مرز
بدو آغاز قسبه مدفن گور	بدو صحرا و بادیه بن گور
عدل منصف ^{۱۸} نصیب قسمت قسط	عدل انصاف داد نصف قسط
خم کجی طیره - خام کچا کال	خم موج کبوس طیرها کال
شط ساحل کنار بیضا رود	شط لبایب جوی ارنارود
زین زینت - اباب موجه عوف	زین تلج خروس خوجه عوف
جس تفحص - جنون و سودا مسل	جس سپودن مساس چو ناس
گونس خرموش - شرم نفت لاج	گونس پاره فرنج رشوت لاج
پهوت نا اتفاقی - گنج با کل	پهوت دشتی خیار فیر داکل
بهاگ بگریز - ناتوانی ضعف	بهاگ طالع نصیب ستی ضعف
پیٹ بار شکم خمیدن میل	پیٹ بطن و شکم نویدن میل
لاکھ لک - حجه ناصیه هاسه	لاکھ لک قحف حجه هاسه
رانگ ارز نیر - مینه باران کاخ	رانگ افشده قصر الوان کاخ

معنی غلام
کات بول عدد
مردن یعنی
چیز که در
معنی برون
ساز و خیز
عشق و عشق
و معنی لاکه
است

از کتب

کتاب

نصفین

زوح شوهر حلیل - کبار اشویر	زوح شوهر حلیل - کبار اشویر
تاب بل زور - اگ آذر کاغ	تاب بل زور - اگ آذر کاغ
ویدمه چیلہ بکر - اجایت دست	ویدمه چیلہ بکر - اجایت دست
ارب اندام عضو - ضالوق تنگ	ارب اندام عضو - ضالوق تنگ
قرن گیسو - شبیه عینت ابوچر	قرن گیسو - شبیه عینت ابوچر
طاق محراب - مهتری ثروت	طاق محراب - مهتری ثروت
صوف پشم اون - طویل قامت بر	صوف پشم اون - طویل قامت بر
اپره سوزن سوئی - قبیلہ	اپره سوزن سوئی - قبیلہ
مورچه مورچال - پلہا شست	مورچه مورچال - پلہا شست
روح عیسیٰ مسیح - عادت دین	روح قرآن نبی - عبادت دین
سیر آسودہ - قویچ سینڈ ہاراک	سیر رنجیدہ - خیط تاگاراگ
لول بے شرم خیرہ - ہونا کون	لول ماشورہ ٹونٹی - دنیا کون
سم سویراخ رجنہ - ہیہہ اماس	سم بس - شہر و منہ مینا ماس

طالعہ شہر اردن
کشور و کان برون
دین پانچ گادو شتر
دگو سفند شتر
خود بایار از خدہ
ہر آن آدمہ کانی
و فرزند ۱۲

طالعہ شہر
نوں کسار
موصوفہ وایسے
معروف مصنف
کلام ترکی ۱۲
شہر پانی

انچہ در دوات اقران ۱۲

۱۲

صدر آفتاب - دیک از صه سوس
 حوصله ظرف همت - انگلیا شک
 ساده بے نقش - حقد و کینه غلیل
 کتم پرده حجاب - سختی شوق
 جوله تاج - زبده مسکه ضحک
 دوختن حلب - دهنده سختی رنم
 چین ترسندگی - نهادن وضع
 جفن غمخ و نیام - روده داو
 مخ زبده خلاصه - پروا پرگ
 ضرب چوٹ - افشاک اوس دیک
 قطب نام سیتاره قسمت قدر

صدر بالانشین - قرچه سوپس
 حوصله پوٹا - ٹیس بکرا شک
 ساده بے ریش - پیاسا شینیل
 کتم پوشیدن - اخ بهائی شوق
 جوله مگر بی کلاش - غنچه ضحک
 دوختن سینا - نالیندی غم
 چین ترف و نیر - زادن وضع
 جفن شقره یک - ششیمه داو
 مخ بهیجا دیلغ - پتار برگ
 ضرب پانہ - بہار رہیمہ طبل
 قطب سردار قوم - عزت قدر

شعوی دیکر متضرب تخمین تمام در این صدیک است نسخہ ا

ضریر اندام ضعوف اعنی ضعیف

ضریر اعجب و زار دیلاضعیف

لے
 قات کر کے ارادہ
 سکون بخان و فخر
 حال طبعی طبیعت کی
 صمدیہ شکر خورشید
 امر شکر سرور
 غم میں کس کی
 چوچون ز سر
 کربانی اور رحمت
 قوت و مردانہ
 اندیشہ و زبان و کان
 دزد و مغزی و بلب و سر
 محض و مقادیر و سوس
 قوت و قوت و قوت
 قوت و قوت و قوت

غوب طاعن و راهی ساغر غریب

جریس زنگ زنگوله خمره حصیر

علم کوه سیما علامت نشان

فراپیش نزدیک چو طرافس از

علق چونک زانو زلو دیو چه

فتر تا توانی خرابی فتور

اسل دونه دونه بال خوشه سبل

ذکر فعل نریش زخاره قضیب

چو آید غندان همه تمام سب

کرا یاره افبار و مقود عدا

برابر مسطح زمانه سم

دغل حیلہ پرست نگاری ازار

حیا غیث کاخه جلادت بها

غوب ندرت و طرفه مادر غریب

جریس محبس و قید خانه حصیر

علم سخنق و شیده رایست نشان

فراپیش علی فوق بالا فیر از

علق چونک زانو زلو دیو چه

فتر کاهلی ضعف سستی فتور

اسل رح بیغال نیزه سبل

ذکر ناره کیر خرزهره قضیب

چو امیر و سنگیاه دشنام سب

کرا سخت رخساره و خد عدا

برابر مسادی فیانہ سم

دغل حیلہ گر فوطه سنگی ازار

حیا شرم بنونند قیمت بها

له اس بخت
بند است بسیار
شع بیلک کرد
آید بناد و دیو
و زان بود باران
و فدا سی
دونه دونه
بسیار گوید
بود با نر
کرد از نر
وقت دست
دانه کراست

بہی بہتری خوبی - سختی حرج

ذکا ز سید کی بقی - فرصت زمان

و فوق آگہی - بہال پیکان سنان

کم خصر دلدار گتہ - ششین

قدم پای رجل - ابتدا افتتاح

عجل دوزنا جسم حنہ - بریر

خطر جاہ رتبہ - نوا تو شہ زاد

صفی برگزیدہ طبیعت - شریست

پلہ دہاک شہنشاہ زالہ - سقراط

شنا ڈنڈ و زرش - ستالی درفش

دبان نیندہ مسیت - آفرکار اعیان

عزمت پشیمانی - پیمان و دیع

عذن و سترس مقدرت - لیر رال

بہی توج بہ آبی - تنگی حرج

ذکا تیزی طبع - ساعت زمان

وقوت ایستادن - فسیان سنان

کم منطقه طیر کا پختہ - ششین

قدم کام ٹوک - کہونا افتتاح

عجل لاسی و گل تخت - ارکیمہ بریر

خطر خوف دوز سال - حیدر زاد

صفی خالص و صاف - خلقت شریست

پلہ پیوسی - وغیرہ سقراط

شنا تیز نابرق بجلی - درفش

دبان ششکین - پیا لایعیاں

عزمت عقوبت تن آسان - دیع

عذن تازگی - ققہر قیر رال

لے چنگ بکشا

موجہ دکن تھان

و چیمہ فاسی دجیان

و کسر عین

میلہ و تھانی بافت

شہیدہ آکچہ کم

قلبہ کار زراعت

کشمہ ہاوشید

کردن زمین

نذر سلطانی

غل نوح غلیل تشنگی غنیم ۶
غل شور تلج - تیرگی غنیم

دستور طریق شیوه - پنجاه
دستور وزیر رسته - پنجاه

دژ حصن حصار قلع باره ۶
دژ زشت قبیح - دقت باره

آغوش غلام - کندها شانه
آغوش کنار کنگها شانه

کرویز شریا - ارکسلی هل
کرویز سگ - الاچی هل

روانه مثال - نخله عارض
روانه فراش - وجهه عارض

زهار شتاب - بحری شاپین
زهار پناه - طندی شاپین

نیزک قیوب - تانزه نوب
نیزک طلسم - نوب

نامرد هنر - حلب طین لای
نامرد حرکت - نشین لای

بن بیخ جبر اصل - کار کردار
بن قهوه - بیان و وار کردار

مثنوی در بحر سحریم تنیس تام و در آن پنجاه و یک بیت

بلخ قسم سیه و خلفه کین ۶
بلخ نمک - میمنه - میمنه کین

سهم عیبی بخزه و حصه نصیب ۶
سهم نذر دغدغه - برکه نصیب

طالع اندکی در
گر یک بیت
فراش شریا
دست و آتش
آغوش رسته
طالع از غلام
یاچی بکدر از
هرسان از
نخله
طالع بحر سحر
طالع موصوف
مثنوی
طالع ۱۲

ناصح واعظ - چوپان راعی	ناصح وزیری - سوپان راعی
عادی ظالم - روی جبره	عادی دشمن - کوڑی جبره
شعوی بحرین متضامن مفسد و دیکست	
حرم زوجه حلیله اهلیم زین	هرم پیری کین سالی - گمان ظن
ضمیم بهو کما گیت گند بافی	زرم مسک - برهنه پای بافی
هف زهر عام مهر شیرام	حسد کینه ضحینه - عور چا
تبع پیرو مطیع و رام تابع	طبع زشتی بشت و طبع طالع
وکی دانا فطین و فطن فاطن	زکی پاکیزه شیطان دیو فاقن
سر آخر فکندین و الناطرح	بصر بینائی - فقر و مفلسی ترج
بزمین از رش بها جائز رو اسوغ	سمن یا سمن چیلی - زریگری صوغ
اثاث اسباب تیغ و سیف مصما	اساس اس و نیا - چالاک سپاس
شنا تعریف - از رم بلی بهره	سنا رفعت بندی - پیاس حره
سدا دائم همیشه - سسخ اکر	صدا آواز - آدمی گیدر اهر

صحنه خوشی
نگاه افکند بلفظ
یک فمیده شود
در دججه باشد
چون اولی و آخر
هر مصباح
این منظوم ۱۲

نضارت تازگی - با آب ناضر

سد و سچائی - تو ندی ناف سره

حذر پر پیر چپنا - پنج خم بر باج

زمان دوران زمین - دشمن عدو تار

الم غم - روشن درخشنده نهر

عسل شهید انگبین - ظاهر تر اظهر

زمن بر جای مانده - گرگ سمس

وتر زه چله - ناهر شیر اسد سهر

سحر بکسره غدو - نگریستن طرف

ایا ام والده - میدان مضمار

زال لغزش - عجز و پیر زن زال

ضرر خسران زیان - پوشنده ساتر

امل امید پوچا رسغ ساعد

نظارت دکننا - پیننده ناظر

صد و نزدیکی - تپیلی کب صره

هذر بهوده - جو و گرسن خمره

ضمان ضامن - بشند اشتیر حل سار

علم جهنما - هویدا فاش ظاهر

عصیل روده - معار روشن تر از نور

ضمن عاشق بخیل - ذرفت صمصم

وتر حاجت - شکیب و تر کفری صبر

سهر بیداری - وقفظه جبین تر

عنا پنج و مشقت - نای فرار

ضلل گمراهی - گمراه و غوی ضال

ظرسنگ و حجر - قصاب ساطر

عمل کردار - چرینه و الا صاعد

حکایت نازی
ضمین
نور و غایت
بشر و خفا
عجب نیست
سرس و صدای

عرب خاشاک - چینگزله ضرر	عرب بیزان حبیب دوست و سرور
سورختنیر لغیر - کو فتن صک	صور اشکال - سیخ آهنی سک
دومریرک - فرد و لیت ساق	زم کریم موسی - سرگین روٹ تافل
عجبت بیفانده - غمناک آہی	علیں کج خلقی - نافرمان عہی
بتر بدتر - درنا سفتہ منہ شور	بطر سرگشتگی - فیر و منہ شور
سباحت تیرنا - پنبہ قطن الیر	صباحت - خوب روئے قافلہ عمر
عسیر بدخونی - صاحب حسن صباح	عصر جاس پنبہ - تیراک صباح

مثنوی در بحر زمل متضمن بلقونی در آن دو صد و شش لغت وید

ارض غیر اوس بدستگار بین	ارض سیامان رضامن و کافل صمنین
نخب کمانسی جشرہ و سرفہ تعال	نخب غارت - لومڑی رویہ تعال
باصرہ چشم آنکہ پیدہ طور	باصرہ نگین غمان - طائر لہور
عرش اورنگ دار یکہ گہ سریر	ارش محفل بزم - بانگ در صریر
حر زمان وقت و اوان ہنگام حسن	خط خوشی و خرمی - بگزار ہین

سازدگی گوید
بینندگان آفرینند
بی بی خان و بی بی

دُوب و شتی گا و پیت ته حنین	ضرب چشم و غصه عمر اندر خن
ارین آلسو پیلپا کا خر زری	عزت برکندن - مدد روگی ضرر
آد قوت - عارض دو حنه غدار	عاد مردم طیش - پا جامه ازار
سوم مہنگا پینا - رسوا ذلیل	صوم روزہ - گردک و خیمہ طلیل
عجب غصہ ہوتا - ہاتھی دانت عا	عطب نرمی نازکی - امر و آج
تل پشہ پیل - نمنا کی تل	طل چنر نیکو - تن حو یا طلل
پدہ تیا - تیزی خاطر دکا	بض شیر ترش - بالیدن زکا
حرث کند جامہ - ابریشم خیر	حرص طبع و آرزو پاک سگ ہیر
مس جنون دیوانگی سنجتی ز فیر	مص بکین چہ سنا پند می ضمیر
نخر پیش سینہ - باد گرم سینہ	نہر جوے آب - ظلم و جور حیف
غنج نوشیدین معین ناصر ظہیر	غنج گائیدن - لوی پشیش ز حیر
زباک فرش آغور پیو سی - نول سنج	ضحک خندیدن - جلال حیا جمہ ضح
شہوی در بحر خفیف متضمنین مرقع خامی دان صد شتا و لغت است	

نذر پیمان - گزیند صد مدینه ^۶

عکس و شواری - خاک مٹی زور ^۶

سله زردی - ستون خمیه سقب ^۶

عظم استخوان است - جامه ثوب ^۶

نذر کاک گد - چریدن سرج ^۶

هضم پچا - قوی توانا ^۶

طوط خفاش - خلق و سیرت ذریع ^۶

فرط پیشی - فزونی کرفه ثواب ^۶

برض تهوڑا قلیل - رفتن سیر ^۶

حرس دهر و زمانه سیب صدق ^۶

عین جاسوس - آب رونق تاب ^۶

ضخم راه کف - ده پیشه طلع ^۶

طرفه تادر شکفت - پید نسیت ^۶

نضر سونا طلا و عقیان زر ^۶

عشر کذب و دروغ بطلان زور ^۶

نکله سورخ - چید رخته نقیب ^۶

عزم آهنگ - قصدا راده صوب ^۶

نشر گنده - کوشک الوان صرح ^۶

حزم هشیاری - جوز لویا ضمیر ^۶

توت فرصاد - یونا کشتن زریع ^۶

فیت بانا - دیرت و است صوب ^۶

برز پر بنیزگار - گشتن صیبر ^۶

حرث فروغ - کپتی پیش سدق ^۶

این هنر کام - پاک طیب طاب ^۶

زخم دالانه ریش - کرط و املخ ^۶

ترفه تحفه هدیه - نیمه نصیفت ^۶

سہولت بیان ذہول سہولت

حوب ہمشیر نیک بخت سعید

زلف نجس و ستم جسامت حجم

بیشتر بهمنی صراح و خالص

تف حرارت - زیادہ پیش کش

طیس آغین - نوشه سفر

۶ ممت جاتب رشید سخت صلیب

پس ہمس چھوٹا۔ بیوگی ایسہ

۱۷۲
بیاد خوک و گراز - و چه سب

۶۰ کس پر تو۔ غراب برف شلج

لکڑی عطسہ

مايه طابق توا۔ ربودن سلب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صهونشیاری ضیت شهر صا

هوب دوری تراب قیم صعد

ضیف یاز و عضد یسینا محم

لیسر سرولب - پٹنڈا یارو

طف کتاره شکسته - طوطا کیم

ہیٹ ہلناری و خالی صفہ

۶ محبت خان خوشی ہو پیش رفتہ سلیم

بھص گج چونہ تشنگی عمیم

۶ یاد تائیداً زمین لست صید

عکس بد خوئی۔ جو دیکھتے سچ

صل بن یاری ده

بابہ مل خمر سولی ویتا صلیب

۴۶ میل مال کتیر - حر و صعب ۴۷

سزائے جہان سے کہ جو پریشانی آئے گی ایں روز در گویند ۱۲۴
الہ شاہ گیت

اوم کور - افزون و دافرنیچ	عدم نیستی - نرم نازک غضیر
سلف سابق و باستان - نوم سیر	صلب کپ زدن - پرده چشم شیر
شعوی بر بر مال متضمن خلی و آن دو دو لغت و چار نسخه	
رق غلامی بندگی - پستلا رقیق	زق قریب مشک - همراهی رفیق
بهول نیان - قاطمه زهر استول	بهول گل - جاگیر اقطاع قبول
فتن صنف و نوع گونه - نو جدید	قین آهنگر لبار - آهن جدید
رحم راندن - پند ده ناصح نصیح	رحم بخشودن - حبیب و خجی نصیح
قفل آبادی - نکو هیده و سیم	قفل تالابند - بد صورت و سیم
بوسه قبله چو - جلنا احتراق	نوشه نو داماد پهننا احتراق
کرک گنبد اگر گدن - پید اصریح	گرگ سر جان سیر یا - تربت صریح
چوب لکڑی - بوستان گلزار باغ	حوت ماهی مچلی - روغن تیل باغ
نوجه امرو ساده رو - کشور دیار	نوجه قطره - چار شنبه پده دیار
حلیه یتیمی - قول گفتن یولیتا	حلیه زیور - وزن سخن تو لیتا

سلف غنیست نهانی
دو نظار اید و در کتابت
موافق باشند و تلفظ
تجربان چند کلمات
اولی و آخری در صورت
این شعوی ۱۲ جا

۹۵
اسم گل ای گوشت
رندان حق و سیر
قرین ضرر و
سلاست حسن
نیز و خیر و نورا

فیل شمشیل پیل - پانا یافتن

غیب چربی پیه - پی پرواغنی

چیز شمشول هونا اشتغال

صره همیان همیان - پرده غشا

کوشه کوسج گنگی و غوث بهوک

رمل باپوریک - فکر و غور حوض

حبیب ساحر جنگل و جنگال جنگ

عارنیک آرم - خوشطبعی مزاج

سجن زمان حبس - سیرایه بساط

روپ صورت شکل - جینا رستین

قتل کشتن - نسج بنا بستن

غیث مدرار و شران - کون غبی

خیزنان روٹی - بٹرکنا اشتغال

صره سوت انباغ - شبکوری غشا

کوشه کنج و زاویه - تف ریتق تهوک

زبل پتارده نصیح و پرکه حوض

حبیب هر جا - کارزار و حرب جنگ

غار گو حفره گڑها - شادی مرج

سجن پر کردن - خوشی فرحت نشا

روث گوپز - گناریدن رستین

مثنوی در کبر رمل متضمن نواقص و در آن صد شش لغت و دو نسخه

سعد نیک اچھا عتیق گردن مراد

ترپ همسن گرنیزی حیل محال

سعد موتهما - مطلب و مقصد مراد

ترپ موئی فیل - نامکن محال

لح کوسیدان آب
شش که در دهانه
درج از دهانه
سست باشد کج
سوی آن
در تخمین
انگردد فقط از دهانه
در دهانه شش باشد
در دهانه شش باشد
چنانکه اول و آخر
هر مصرع این مثنوی

فعل کردن فرق کو پاره گلیہ	فعل کردن دار و عمل شکوی گلیہ
عرض پنهانی - کنارہ حد کران	عرض ناموس آبرو بر لب کران
مرگ مردن - محبت نہ حبت ثنا	مرگ آبرو طلبی صحن آگن ثنا
گنجا حور کم شدن - بازو جناح	گنجا ناز آمو عصیت عصیان جناح
اہلہ نادان غمگین - پروا صبا	اہلہ تقص و دشمنی طفلی صبا
ضعف بہوشی - لبوالتش قدم	ضعف کمزوری - محبی آفات دم
سب گالی - مرتع و مرغی چیرا	سب دستار و عمامہ - کیون چیرا
ہفت سببہ سات - بدکارہ فخور	ہفت جبرئیلہ دقیم زنا کردن فخور
ظہر دیگ کینہ - غوث لاغر دبول	ظہر پیشین - لاغری و ضرر دبول
کینی خرس و دین نزدیکی صمات	کینی مرفق صمت خاموشی صمات
پست نیچار و بر و آسگے امام	پست ستو پیشوا قدوہ امام
ایر خمہ دن ترہ چیز حادث نیبا	ایر پتی بشتکم نامون نیبا
لین لین ترم - شط عقیقہ کتار	لین ترمی - ککاک کش ہمو کتار

ہندی جنگلی ۱۲۱

در حکم تاجان
 در حکم تاجان
 از گنجینه کجاست
 در کتابت قدوه در
 اول خواه در آخر
 چنانکه در اول داخل
 مضطر نیست این
 متونی در دو وسط
 نیز هر وقت را که
 از بدین بکار استفاده

لوزبانہ رخسہ لہجہ مسیح کیل	لوح تختی و سلم خوشہ و شکیل
خیج ربی ایرج مہنی حرص کاد	چغرنیک بجم پیشانی چیکاد
قر زمستان جاڑا مارام مام	قرص نکیا کل ہمہ جملہ تمام

قطعه در صنعت اظهار مضمر

جنگل صحرا غیفہ و شیت

۱ ترک مغفر جہت مقصد غرض	۲ قبح زشتی ضیق تنگی سیر گشت
۳ صوم روزہ خرمہ دستہ شعلہ لو	۴ دلغ وہبہ پیش ضمہ آئہ شست

قطعه نوح رختہ کلاک جواہر سداک پیر لاثانی نشی جمیل احمد ضا سہلانی

نہین جھوٹ دعویٰ سوکتہ ہیں ہم	لکین تو بہلا ایسے شاعر نصاب
ہیں سب یاد کر نیکی قابل لغت	ذرا دیکھتے میری خاطر نصاب
یہ کہتے ہیں اہل بصیرت کہ ہے	بہ معنی معلم لفظ ہر نصاب
کرے جسکو ہو نکتہ چینی کا رسم	فروغی ہیں موجود حاضر نصاب
کو سال تالیف اسکا جمیل	لکھی مرچا خوب نا در نصاب

باتحیہ

لے مصرعہ ہیں
سے جب کوئی ایک
نہ نہ دل میں پیش
نہ اس سے چاروں
نہ صریح پر کردہ یافت
کرسا کہ جو حرفت
دل میں لیا ہو وہ
کس کس مصحفین
ہو جس عین مصرعہ
میں نہ اس کے
عدو جو کر سیکے
جو بھی حرفت نہ
چند غنیمتیں

تایخ طبع از سراج طبع مواعی سید القادر حسنا ناظم متوسل

دیوڑھی ولیعہد ضابطہ اور ریابہول

نصاب نو آئین فروغی رقم زد کتاب بیست گنجینہ لفظ و معنی از کو تش بود دس و تدریس عالم نہ ہے نذر سلطان کہ مقبول بادا پے سال چالبش مگر طبع ناظم	کہ سرتاپا ان کتاب است یکتا سر اپا لغت را نصاب است یکجا ہمانا چہ راہ صواب ست حقا ہمینش ہمایون خطاب ست زیبا عجب بے مثال این نصاب ست گفتا
--	--

ایضا

اے غلام احمد فروغی مرحبا یہ نصاب بے مثال و بے بدل نذر سلطانی ہے یہ ناد کر کتاب جب ہوئی مقبول طبع شہر یار اسکا سال طبع ناظم ہے یہی	آپ نے تالیف کی کیا خوش بیان جسکا ہر اک لفظ ہو مرغوب جان کیون نہ ہو مقبول سلطان جہان اسکے خواہاں کیون نہوں ہر چو جان نذر سلطانی ہوئی مطبوع جان
---	---

صحت نامہ نصاب لائٹانی موسوم نذر سلطانی

صفحہ	اسم	غلط	صحیح	صفحہ	اسم	غلط	صحیح	صفحہ	اسم	غلط	صحیح
۴	حب	رحب	۴	۵	سجند	سجند	۵	۶	عصہ	عوضہ	
۹	نشان	پریشان	۵	۴	آزر	آرز	۵	۵	بالان	یاما	
۱۱	آج	آج	۳	۳	کبس	کنس	۵	۵	دستہ پیر	دستہ پیر	

صحیح	غلط	صحیح	غلط	صحیح	غلط	صحیح	غلط
روسی	روسی	پانگه	پانگه	استنجر	اسپنجر	۵	۵
غرم	غرم	باشیه	باشیه	سینا	سینا	۴	۴
پست	ست	تالو	تالو	نیر	نیر	۶	۶
ماهجه	ماهجه	جنب	جنب	تفل	تفل	۸	۸
زالغه	زالغه	درب	درب	جنه	جنه	۹	۹
سبلغ	سبلغ	آبگیری	آبگیری	طوپر	طوپر	۱۰	۱۰
جر	جر	فراج	فراج	پرنده	پرنده	۱۱	۱۱
طیب	طیب	هیت	هیت	در	در	۱۲	۱۲
مستلق	مستلق	دسترخ	دسترخ	بیر	بیر	۱۳	۱۳
ابو	ابو	هنگ	هنگ	بندی	بندی	۱۴	۱۴
نهایت	نهایت	برخ	برخ	طل	طل	۱۵	۱۵
اماج	اماج	برخ	برخ	حیوانات	حیوانات	۱۶	۱۶
گسترگی	گسترگی	منف	منف	هده	هده	۱۷	۱۷
ملاست	ملاست	باشه	باشه	دیره	دیره	۱۸	۱۸
فرخ	فرخ	شیبا	شیبا	ثروت	ثروت	۱۹	۱۹
دهر	دهر	سمع	سمع	کوتنا	کوتنا	۲۰	۲۰
عرب	عرب	نحوان	نحوان	نمند	نمند	۲۱	۲۱
موج	موج	رفتی	رفتی	مثال	مثال	۲۲	۲۲
ارزیر	ارزیر	دالی	دالی	داروچی	داروچی	۲۳	۲۳
کسل	کسل	زقه	زقه	زخم	زخم	۲۴	۲۴

صیغ	غلط	صیغ	غلط	صیغ	غلط	صیغ	غلط
مینا	۱۳۳	پیا	۱	پیا	۲۹	ناهمیده	۲
طرف	۵	صفدر	۵	صفدر	"	پشت	"
وبا	۶	بغره	۶	بغره	۴	چاگل سفال	۴
لوح	۷	رفته	۷	رفته	۳۰	وجنه	۳
شخور	۱۰	طویر	۱۰	طویر	۸	بانگ	۸
ضائق	۱۱	یاس	۱۱	باس	۱۲	آخور	۱۲
رنگ	۲۲	قریب	۲۲	قریب	"	نول	"
ارضه	۹	حلب	۹	حلب	"	جلال	"
تیس	۲۵	عجین	۲۵	عجین	"	ضج	"
برگ	۵	فحمت	۵	فحمت	۳۱	عشر	۲
اویس دیکه	"	سهامت	"	شهامت	۴	استخوان	۴
مادر	۱۱	فندقه	۱۱	فندقه	۶	جوزلویا	۶
دوق	۲۶	برینه پانی	۵	برینه پانی	"	قوی	"
طیکا	۱۰	ارزش	۱۰	ارزش	۳۲	ضیت	۱
تقهر	۲۷	ضامن شد	۲۷	ضامن شد	۴	سرداب	۴
مزر	"	حمل	"	حمل	۸	ضاد	۸
تام	۵	هزار	۵	زاهر	۹	برف دلچ	۹
جواب	۹	بگسره	۹	بکره	۳۳	زم	۴
جعبه	"	تفیطه	"	یقظه	۸	وزن	۸
برزگر	۳۸	طائر	۱۱	طاهر	۹	ندیر	۹
برزگر	"	طائر	"	طاهر	"	تزییر	"

صیغ	فعل	صیغ	فعل	صیغ	فعل	صیغ	فعل	صیغ	فعل
۳۳	کیرا	۱۲	کیرا	۳۳	کیرا	۱۲	کیرا	۳۳	کیرا
"	دبابت	"	دبابت	"	دبابت	"	دبابت	"	دبابت
۲۳	غریه	۱	غریه	۲۳	غریه	۱	غریه	۲۳	غریه
"	بزم	"	بزم	"	بزم	"	بزم	"	بزم
"	جیب	"	جیب	"	جیب	"	جیب	"	جیب
"	قفل	"	قفل	"	قفل	"	قفل	"	قفل
"	سرجان	۱۰	سرجان	"	سرجان	۱۰	سرجان	"	سرجان
"	نوبه آمد	۱۳	نوبه آمد	"	نوبه آمد	۱۳	نوبه آمد	"	نوبه آمد
۳۴	یوچه	۱۲	یوچه	۳۴	یوچه	۱۲	یوچه	۳۴	یوچه
"	بالو	"	بالو	"	بالو	"	بالو	"	بالو
۳۵	پستاره	"	پستاره	۳۵	پستاره	"	پستاره	۳۵	پستاره
"	مزاج	"	مزاج	"	مزاج	"	مزاج	"	مزاج
"	سخن	"	سخن	"	سخن	"	سخن	"	سخن
"	مولی	"	مولی	"	مولی	"	مولی	"	مولی
"	زیور	"	زیور	"	زیور	"	زیور	"	زیور
"	گمشا	"	گمشا	"	گمشا	"	گمشا	"	گمشا
۳۶	عقوت	۱۳	عقوت	۳۶	عقوت	۱۳	عقوت	۳۶	عقوت
"	گور	"	گور	"	گور	"	گور	"	گور
"	نسخوار	"	نسخوار	"	نسخوار	"	نسخوار	"	نسخوار
"	دول	"	دول	"	دول	"	دول	"	دول
"	لگد	"	لگد	"	لگد	"	لگد	"	لگد
"	خرمه	"	خرمه	"	خرمه	"	خرمه	"	خرمه
"	هشت	"	هشت	"	هشت	"	هشت	"	هشت

بیا

ف ۲۱۳

CALL [] ف ۲۲۰ ACC. No. ۲۲۶۰

AUTHOR []

TITLE []

۲۲۴۰

نور سلطان

Date	No.	Date	No.
22-7-15	3/95		
	4/95		

Dr. P. K. Singh

22-7-15

Maulana Azad Library

ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

